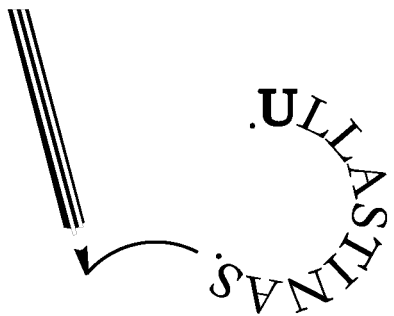

Lätt svenska i skolan

Ulla Stina Åman

Vad ska vi göra under workshoppen?

- ▶ Vad är lätt svenska?
- ▶ Vem har nytta av lätt svenska?
- ▶ Viktigt att tänka på när vi vill tala och skriva lätt svenska.
- ▶ Var hittar vi material på lätt svenska?
- ▶ Zooma in på-serien.
- ▶ Frågor.

Vad tänker jag på när jag talar om lätt svenska?

LL-språk

LL, tidigare kallat lättläst språk, nu oftast lätt svenska. Enklare än standardspråk både vad gäller ordförråd, uppbyggnad och innehåll. Det riktar sig till någon som har svårigheter att läsa och/eller förstå standardspråk.

LL-språk, egentligen FFF: **F**örenkla, **F**örklara, lyfta **F**ram det centrala, "skall ge läsaren vad läsaren behöver"

Exempel på vanlig text

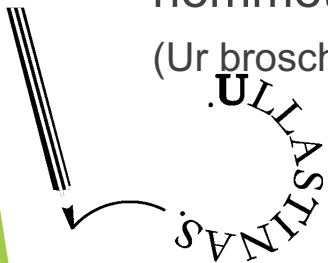
Sista användningsdag

Denna datummärkning skall finnas på förpackningar till produkter som mycket lätt förskäms. Sådana produkter är t.ex. färskt kött och färsk köttfärs, färskt, rökt eller halstrad fisk, färskost och gräddbakelser, dvs livsmedel som inte värmebehandlats med tanke på hållbarheten eller i vilka man inte tillsatt tillsatser som förbättrar hållbarheten.

Sista användningsdagen är som namnet säger den dag, efter vilken produkten inte längre får saluhållas och inte heller längre skall användas som sådan eller för framställning av andra produkter.

Eftersom hållbarheten hos produkter som märkts med sista användningsdag väsentligt beror på förvaringstemperaturen, har de också försetts med en förvaringsanvisning som är avsedd att följas också i hemmet.

(Ur broschyren *Vad allt kan förpackningen till ett livsmedel berätta?* Evira 2008)

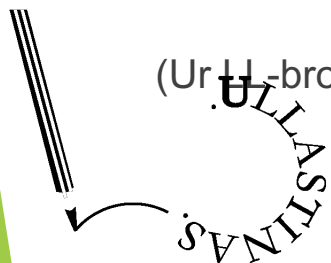

Samma text i lättläst form

Sista användningsdag

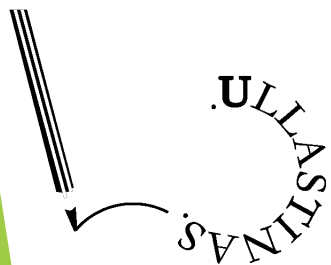
Sista användningsdagen betyder att livsmedlet inte får användas eller säljas efter den dagen. Livsmedel som lätt blir förskämda är märkta med sista användningsdag. Färsk fisk och malet kött är exempel på sådana livsmedel.

(Ur H-broschyren *Vad berättar livsmedelsförpackningen?* Evira 2009)

Lättläst text

- ▶ En LL-text kan vara skriven direkt i lättläst form eller vara en omarbetad version av en svårare text (återberättad).
- ▶ Hur en LL-text ser ut varierar beroende på målgruppen, genren och mediet.
- ▶ Synen på vad som gör en text lättläst har utvecklats mycket sedan de första lättlästa texterna skrevs.

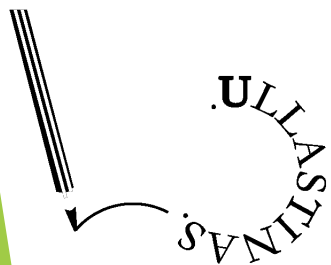

Skrivregler för lättläst text

- ▶ Tänk på vem du skriver för.

Texterna blir väldigt olika om man skriver om bilens växellåda för en nyfinländare, för Ulla Stina eller för en bilmontör med dyslexi.

- ▶ Skriv aldrig något du inte själv förstår.
- ▶ Skriv kort – säg det du ska säga och inget mer.

- ▶ Undvik svåra och långa ord. Förklara vid behov.

arkivera – spara

överskott – vinst

förfallodag – betala senast den

- ▶ Skriv gärna korta meningar. Undvik många bisatser, särskilt inskjutna bisatser. Men skriv ändå med varierande meningslängd.

Ex: Stockholm, som är Sveriges huvudstad, har ett vackert slott.

Hellre: Stockholm är Sveriges huvudstad. Där finns ett vackert slott.

► **Skriv direkt: Vem gör vad istället för vad görs av vem.**

Ex: Det beslöts om museibesök.

Hellre: Lärarna bestämde att skolbarnen skulle gå på museum.

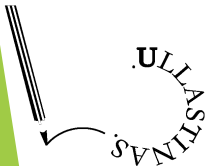
Boken skrevs av Astrid Lindgren.

Hellre: Astrid Lindgren skrev boken.

► **Skriv i aktiv form.**

Ex: Demonstrationen stoppades.

Hellre: Polisen stoppade demonstrationen.

► Kom ihåg att bisatser och bindeord är viktiga för förståelsen.

Ex: Kalle fryser. Kalle eldar i sin spis.

Bättre: Kalle fryser, därför eldar han i sin spis.

Det är kallt ute. Lisa äter glass.

Bättre: Det är kallt ute men Lisa äter ändå glass.

- ▶ Var försiktig med bildspråk, metaforer, symboler, flertydiga ord.

Han kan hålla låda hur länge som helst.

Kasta ett öga på kastrullen.

Teckna, förening, tryck, lösning.

- ▶ Var inte rädd att upprepa samma ord flera gånger.
Många synonymer gör texten svår.

Jansson gick sin sista match mot Charpentier. Janne låg länge under mot fransosen, men på slutet kom den blågule kämpan igen och Chappe hade inte en chans.

▶ En tanke per mening. Kläm inte in för mycket information i samma mening.

▶ Undvik negationer.

Bilen var inte dyr.

Hellre: Bilen var billig.

▶ Var intressant! Humor men aldrig ironi.

Men det allra viktigaste

Att slaviskt följa alla regler ger inga poäng när man skriver lättläst.

Det handlar långt om sunt förnuft och att ha en klar tanke när man skriver!

Skrivandet ska vara en kreativ process och inte teknik.

Radfall

Skriv med radfall

En LL-text skrivs med smal spalt och ojämn högermarginal.

Byt rad efter punkt.
Dela upp långa meningar på ett naturligt ställe, så långt som möjligt enligt principen en tanke på en rad.

Lämna en blankrad mellan varje stycke.
Det gör texten luftigare och lättare att läsa.

Fråga: är radfall bra för alla?

Samma text utan radfall skulle se ut så här:

En LL-text skrivs med smal spalt och ojämn högermarginal. Byt rad efter punkt. Dela upp långa meningar på ett naturligt ställe så långt som möjligt enligt principen en tanke på en rad. Lämna en blankrad mellan varje stycke. Det gör texten luftigare och lättare att läsa.

Tänk också på layouten

- ▶ Använd en enkel och tydlig font.
- ▶ Undvik kursiv, hela ord med versaler och andra onödiga typografiska finesser.
- ▶ Sidorna ska vara enkla och ha så lite störande element som möjligt.
- ▶ Bilderna ska vara entydiga och stöda texten.

Länkar

<https://larum.fi/sv/start/>

<https://ll-center.fi/svenska/start/>

<https://lattlast.fi/start/>

<http://papunet.net/sv/>

<http://www.mtm.se>

<http://www.nyponforlag.se/>

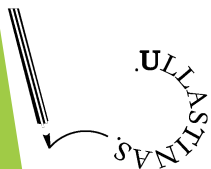
<http://hegas.se/>

<http://www.8sidor.se/>

<http://www.klartale.no/>

<http://www.ungafakta.se/lattlast/>

<https://www.eduskunta.fi/SV/selkosuomi/Sidor/default.aspx>

Zooma in på-serien

- ▶ Utbildningsstyrelsens läromedelsserie för årskurserna 7-9.
- ▶ Skriven på lätt svenska.
- ▶ Historia, samhällslära, biologi, fysik, kemi.
- ▶ <https://www.oph.fi/sv/zooma-in-pa>
- ▶ <https://youtu.be/I-QklOwylL0>
- ▶ En stor mängd tilläggsmaterial tillgängligt på webben.
- ▶ Kontaktperson på UBS: Johanna Lahti, johanna.lahti@oph.fi
- ▶ Pedagogiska frågor, rådgivning: Ulla Stina Åman, mail@ullastinas.fi
- ▶ TACK för att ni deltog!

